

*E: Egyébként nálad szempont, hogy a párod is hasonló világnézetű, vallásos legyen?*

*R. T.:* Igen, feltétlenül. Szerintem egy párkapcsolatnál nagyon fontos szempont az, hogy világnézetileg egy platformon legyenek a felek.

*E: Te változatlanul gyakorló katolikus vagy?*

*R. T.:* Igen, ahogy a barátaim többsége is. De vannak olyan barátaim is, akik abszolút más világnézetűek, és velük is nagyon jó kapcsolatot tudtam kialakítani. Sőt, a szüleimnek is vannak ilyen barátai, akikkel rendszeresen összejárnak, és sincs semmiféle összezördülés. Amikor kint voltam Németországban, kapcsolatba kerültem olyan magyarokkal, akik sok tekintetben nem olyan nézeteket képviseltek, mint én, és ennek igazából nagyon örülök, mert így egy kicsit tágabb lett a látóterem. Jobban meg tudom érteni azokat, akik másképp gondolkodnak. Ha már Németországot említettem, annyit még szeretnék elmondani, hogy nagyon örülök annak, hogy ki tudtam jutni egy évre, és egy idegen közegbe beilleszkedtem, hogy kipróbálhattam, milyen egy másfajta környezetben élni, dolgozni meg tanulni. Ez is nagyon hasznos volt.

*E: Kollégiumban laktál?*

*R. T.:* Igen, persze. Ott valamilyen szinten az embernek magának kellett magáról gondoskodnia, tehát nem volt, aki főzzen vagy mosson rám. Ez mindenképpen jó tapasztalat volt számomra. Olyan jó barátokat szereztem, hogy most is járok vissza látogatóba. Meg az ember össze-vissza kirándult, megismerte a vidéket, az embereket. Nekem nagyon tetszett, pedig egyébként idegen közeg, ráadásul Észak-Németország. Mégis kedvező tapasztalataim voltak, mert a németeknek például nem kell magyarázni, hogy Magyarország micsoda, merre van, hisz legalábbis sztereotípiáik vannak rólunk, és valamilyen szinten meg is becsülnék bennünket. A magyar diákoknak például kifejezetten jó hírük van. Azt mondják, nemcsak professzorok, hanem diákok is, hogy főleg tanulmányilag sokkal jobbak vagyunk, mint a bennszülött németek. Göttingenben egy elég jól működő magyar klub is van, ahol rengeteg kulturális eseményt, például filmklubokat szervezünk. A németeket is bevontuk, hogy a magyar kultúrát, életet egy kicsit megismertessük velük. Főleg akkor nyílt erre lehetőség, amikor az Unióhoz való csatlakozást ünnepeltük tavaly májusban. Akkor minden újonnan csatlakozó országnak lehetőséget biztosítottak arra, hogy kicsit prezentálja magát és bemutassa a nemzeti sajátosságait meg értékeit, és ez elég jól sikerült. Németországban is próbáltam egyébként valamennyire politizálni. Beléptem a kinti partnerszervezetünkbe, a legnagyobb kereszténydemokrata németországi diákszervezetbe. Egy ideig részt vettem benne, de nem voltam aktív, mert olyan dolgokról volt szó, amik engem kevésbé érintettek. Úgyhogy nem voltam motivált, hogy ezekben kiálljak vagy elmenjek velük például tüntetni.

*Az interjút Tomasz Gábor készítette*

*„A liberalizmus számomra a kisember védelmét is jelenti”*

## Csőzik László, az Új Generáció elnöke

*Educatio: Kérem, meséljen a gyerekkoráról, a szüleiéről, arról a helyről, ahol felnőtt.*

*Csőzik László:* Baján születtem, 1975-ben, ott is nőttem fel. Ez egy negyvenezres település Dél-Magyarországon, Észak-Bácskában, ahonnan száz kilométerre található a legközelebbi nagyváros (Kecskemét, Pécs, Szeged). Baja tehát kívül esik a régióközpontok



vonzásköréből, én is mindig önálló „városállamként” kezeltem. Pezsgő kulturális élete erőteljesen formálta gyerekkoromat. Az pedig, hogy liberális világnézetet vallok, többek között annak is köszönhető, hogy egy olyan kisvárosban töltöttem ifjúkoromat, ahol németek, szerbek, horvátok, magyarok és romák éltek együtt harmóniában, és így egy igen magas nivójú nemzetiségi kultúra alakulhatott ki. Ez végigkísérte tanulóéveimet is, hiszen egy részben horvát nyelvű általános iskolába jártam. Tanultam is a nyelvet egy jó darabig.

*E: A szülei horvátok?*

Cs. L.: Az egyik dédapám horvát származású volt. Anyukám egy vajdasági magyar családba való, bár van német dédszüelője is. Ma is kinn, Nagybecskerekén él a rokonságom egy része. A vezetéknevem meg szlovák eredetű; tipikus délvidéki vagyok – valamenyi bácskai népcsoport fellelhető a felmenőim közt. Apám a legnagyobb szegénységben nőtt fel egy mohács-szigeti aprófaluban, ahonnan csak kínnal-keservvel tudott feljebb jutni a hatvanas évek elején. Igazi műszaki tehetség, aki magas fokú iskolai végzettséget ugyan nem szerzett, de vagy tíz szakmából van képesítése, iparos vizsgája. Szinte „mindenhez” ért, amolyan igazi ezermester. Anyukám később szerzett felsőfokú képesítést – amikor én az érettségire készültem, ő is sorra vizsgázott. Két dolog volt meghatározó az életemben a szüeim szempontjából. Az egyik az, hogy a rendszerváltásig ők a kádári kispolgári réteg alsó kategóriájába tartoztak. A rendszert magát ugyanakkor megvetették, tartottak tőle. Nem voltak soha párttagok. A lázadásuk hiánya eszméletlenül zavart, s nagyban rányomta bélyegét serdülőkoromra. Sokáig figyeltem, hogy tűrik el az igazságtalanságokat a munkahelyükön, ahol nem volt divat kiállni a plénum elé ellentétes véleményekkel.

*E: Ezt, mint kisgyerek, hogyan érzélte?*

Cs. L.: Úgy, hogy például az iskolámban sokáig jelen volt az úgynevezett kivételezés. Tehát az állampárt segítségével karriert befutott szülők gyerekei érzékelhetően más elbírálásban részesültek, mint az egyszerű embereké. Nagyon sokáig zavart, hogy kettős a mérce az engem körülvevő világban. Szüeim helyett én lázadoztam, mindaz, ami bennük ragadt, belőlem duplán jött ki.

*E: Ez azt jelenti, hogy ha iskolai konfliktusok voltak, akkor a szülei nem nagyon mertek a tanárokkal szemben fellépni?*

Cs. L.: Igen, és általában a jól ismert és domináns kortárs intelemmel – ne szólj szám, nem fáj fejem – intézték el az ilyen típusú konfliktusokat. Meddig kell még túrni a nyilvánvaló igazságtalanságokat? Egyszerre dühített és frusztrált a rendszer ellentmondásossága, ahogy fennen hirdette az egyenlőséget, miközben a tények mást mutattak. Nagy volt a szakadék ideológia és valóság közt. Miért nem emelik fel az emberek, köztük a szüeim a szavukat, miért nem küzdenek? De egyrészt ők alkatilag ilyenek voltak, másrészt meg nyilván hiábavalónak gondolták az egészet, mert mozdulatlanul mutatta magát a közélet. Ez tehát az egyik élményem gyerekkoromból. A másik a rendszerváltás maga...

*E: Még ne szaladjunk el a rendszerváltásig, maradjunk még a gyerekkoránál, a szüleinél. Mivel foglalkoztak a szülei?*

Cs. L.: Apukám egy gyárban dolgozott, és mindig váltogatta azt a sok-sok szakmát, amit kitanult. Hol mezőgazdasági gépszerelő volt, hol géplakatos, hol marós, de mindig ugyanott. Érdekes módon – ezért külön nehezteltem rá gimis koromban – egy ilyen ügyes, tehetséges műszaki szakember mint ő, egyszerűen nem jött ki a gyarapodás ígéréstével kecsesgető második gazdaságba. Tehát amikor 1981–82 környékén megalakultak a gmk-k,

és sokan mentek ki maszekolni, akkor az én apám – akit én sokkal tehetségesebbnek láttam, mint a saját „vállalkozást” alapító munkatársait – bent maradt a gyárban ahelyett, hogy a tehetségét a saját érdekében kamatoztatta volna. És ez a családunk anyagi helyzetére is rányomta a bélyegét. Tehát nem sokkal voltunk többek az ún. szegény kategóriánál, vagyis a középosztály talán legalsóbb tartományában helyezkedtünk el. Anyukám pedig ugyanannál az üzemnél – ott is ismerkedtek meg egyébként – volt kezdetben adminisztrátor, majd amikor később kiképezte magát mérlegképes könyvelővé, átment egy könyvelő irodába, végül a bajai kórházban kezdett dolgozni belső ellenőrként. A másik meghatározó élményem velük kapcsolatban a munkanélküliség volt. 1994-re mind a ketten elveszítették az állásukat, mert ez a bizonyos Kismotor- és Gépgyár bezárt, szanálták, a maradékát „spontán privatizálták”, és körülbelül másfél évig voltak munkanélküliek. Az a másfél év gyötrelmem volt számomra. A jogi egyetemet úgy kezdtem el, hogy csupán annyi szülői támogatást kaphattam, hogy éppen fönntmaradjak. Meghatározó élményem volt, hogy nem volt egy igazán menő ruhám az egyetem elején. Gondolhatja, hogy egy nagy társasági életet élő fiatalembert ez azért kissé frusztrált is. Közben az is bántott, hogy otthon apám, akiről azt gondoltam volna, hogy pillanatok alatt sikerre vihetné műszaki talentumát, nem találta meg a helyét az új világban. Nem vált vállalkozóvá, de még csak meg sem próbálta.

*E: Hány éves volt az édesapja 1990 körül?*

*Cs. L.:* Ereje teljében volt, 46 éves. Aztán egy olyan súlyosabb betegségen esett át, hogy már nem is volt lehetősége arra, hogy belevágjon egy nagyobb volumenű önálló vállalkozásba. Úgyhogy maradtam én a családnak, mint beruházás a jövőbe.

*E: Említette, hogy nehéz anyagi körülmények között éltek. Ez mit jelentett, hol laktak, milyen lakásban?*

*Cs. L.:* Egy igen régi családi házban nőttem fel, Bajának egy alvégi-kertvárosi részén, amelynek a kertje, udvara ugyanakkor hatalmas volt, fél-focipálya méretű. Vidám és kalandos gyermekkorom volt, el nem cserélném. Volt egy körülbelül 10–12 fős bandánk az utcában, óriási sztorik fűződnék az ifjúkorhoz. Ma is megélek belőle bármely asztaltársaságban, annyi anekdota van a tarsolyomban abból az időszakból. Nem volt egy unalmas napom, kint lógtunk az utcán, kalandoztunk, jártuk a várost. Élmény- és eseménydús időszak volt, sokszor izgalmasabb, mint az akkoriban falt ifjúsági regények, vagy filmek.

*E: Testvére?*

*Cs. L.:* Van egy húgom, aki hét évvel fiatalabb nálam. Ez már túl nagy korkülönbség volt ahhoz, hogy ő is be tudjon kerülni ebbe a csapatba. Mire én fiatal felnőtté váltam, ő épp csak elkezdte a gimnáziumot. Hamarosan pszichológusként végez Pécsen, de mellette politológiát is tanul.

*E: Kik laktak a környéken, milyen gyerekek voltak a bandában?*

*Cs. L.:* Ez a teljes társadalmi spektrumot átfogta. A legjobb barátom például az MSzMP bajai gazdasági titkárának, későbbi TSz-elnöknek a fia volt. Papáját, Jóska bácsit a társasági életben úgy kell elképzelni, mint Koltai Róbertet a „Sose halunk meg” című filmből. Igazi bohém ember, tele szívvel, és annak ellenére, hogy Baján a rendszer elitjéhez tartozott, rendes, normális embernek ismertük meg; sokat bábáskodott felettünk. Általában életrevaló, „rossz” fiúkból és cserfes szájú lányokból állt a banda, aminek a vezére egy volt állami gondozott srác lett, akit szomszédaink fogadtak örökbe. Ő volt a legerősebb és legidősebb közülünk. Igazi csapatot alkottunk, még a reszortokat is elosztottuk.



Volt bandafőnök, volt helyettese, én voltam a titkár, mivel könyvmolynak és grafománának tartottak.

*E: Hogy emlékszik vissza, milyen volt a viszonya a szüleiével gyerekkorában?*

Cs. L.: Az általános iskola felső tagozatától kezdve a korábbi felhőtlen kapcsolatunkat enyhén beárnyékolta, hogy nem néztem jó szemmel a rendszerrel szembeni passzivitásukat, áldozatszerepüket. Ráadásul apám barátai sorra váltották ki vállalkozói engedélyüket, nyitották meg saját műhelyüket, miközben az egyik legtehetségesebb közülük ott maradt a vegetáló gyárban, nagyon kevés pénzért. Ekkor tört ki „forrongásom” szüleim ellen, szünni nem akaró vitákkal. De emlékszem az első szabad választásra, amikor már kikérték a véleményemet arról, hogy kire és mely pártra szavazzanak. Tetszett, hogy így adnak egy 14 éves fiú véleményére. Maga a „lázasom” velük szemben egy közel tízéves folyamat volt, és akkor jutott nyugvópontra, amikor elvégeztem a jogi egyetemem, elkezdtem dolgozni, és megbékéltem azzal, hogy ők teljesen más sorsú és habitusú emberek.

*E: A lázadó korszak előtt milyen volt a viszonyuk?*

Cs. L.: Nagyon normális, nagyon jó, főleg anyukámmal, aki engem folyamatosan nevelt. Korábban megtanított olvasni, számolni, mint az iskola. Nagyon fontos volt az erkölcsi nevelés. Erőnek erejével plántálta belém az empatikus gondolkodást: hogy kell viselkedni az emberekkel, nem szabad önzőnek lenni, legyenek tekintettel mások szempontjaira, legyenek nagyon udvarias, tisztelettudó. Ezek alapvető erkölcsi normák voltak, amelyek ma is vezénylik az egyszerű emberekkel szembeni politikusi magatartásom, viselkedésem. Tehát tulajdonképpen a lehetőségekhez képest jó nevelést kaptam, odafigyeltek rám.

*E: Mennyire nevelték szigorúan?*

Cs. L.: Egy ideig keveredtek egymással a szigorú atyai pofonok és a liberális elemek. Amíg nem lehetett tudni, hogy jó tanuló leszek-e, addig anyukám ott ült mellettem és vette át velem a leckét. Amikor az általános iskola második-harmadik osztályára világozássá vált, hogy könnyen tanulok, és viszonylag kevés befektetéssel az elsők között vagyok az osztályban, s a tetejében még teljesen önállóan is megállom a helyem, akkor már mindent rám hagytak. Tehát szabad volt este tízkor hazamenni az utcáról, szabad volt a csínytevés, amíg ez bizonyos határt nem lépett túl. Aztán elkezdtem sportolni, evezni hetedikes koromban, ami tartást adott, és némi fegyelmezettséget is, ami egy kicsit kompenzálta a kilengéseket. Alapvetően szabad légkör vett körül, nem éreztem túlzó korlátokat a részükről. A megmaradt határokról pedig úgy tűnt, hogy jogosak, elfogadhatóak.

*E: Említette a szülők beállítódását, hogy szembeálltak a rendszerrel, de megbízták magukat. De milyen volt a viszonyuk a politizálásban, a politikusokhoz?*

Cs. L.: A politizáláshoz? Ódzkodtak tőle. Tabuként kezelték. Tehát nem volt szabad szidni például Papp „Gyurkát”, aki a város párttitkára volt. A papám a barátaival csak suttogva beszélt róla. Tartottak a rendszertől, félték annak képviselőitől, és attól, hogy bármilyen megtorlás érheti őket, akár a munkahelyükön, akár máshol. Egyébként ebbéli félelmük nem volt alaptalan. Később pedig abba az SzDSz-es szavazótáborba tartoztak, amelyik markáns antikommunista vonásokat mutatott, és amelyik titkon remélte az igazságtételt meg a felelősségre vonást. De ezt csak a szavazatukkal fejezték ki. Aztán nagyon keserűen éltek meg a változásokat. (Például előfordult városunkban, hogy páran azok közül, akik a korábbi MSzMP-elithez tartoztak, az Antall-kormány alatt templomba kezdtek járni, és az első sorokban énekeltek.) És továbbra sem foglalkoztak a politikával. Mióta politikus lettem, azóta ők is nézik a híradókat, figyelik az eseményeket, van véleményük.

Nem is lettek párttagok, következetesen távol tartották magukat a politikától, és engem is óva intettek attól, hogy politikusnak menjek.

*E: Vallásosak voltak a szülei?*

Cs. L.: Mind a ketten római katolikus családból származnak, de nem vallásosak. Talán a lelkük mélyén hívőnek számítanak, de ez a mindennapokban abszolút nem volt tetten érhető. Tehát mindenféle vallásos rituálé hiányzott a családi életből. Minket is megkereszteltek, a húgom első áldozó is volt, de ennél több nem történt. A vallásnak nem jutott szerep a gyerekkorunkban.

*E: Voltak-e olyan ünnepek, hagyományok, amiket tartottak?*

Cs. L.: A húsvétot és a karácsonyt ugyanúgy tartottuk, mint általában az emberek döntő többsége. De nem volt más alkalom, ami közelebb hozta volna a vallást. Az általános iskolai osztályomban például csak egy fiú jött igazán vallásos családból. Nem is tudunk vele „mit kezdeni”. Tiszteltük, de egy kicsit csodabogárnak is tartottuk, mert egy erősen materiális környezetet vett körül bennünket. Rengeteg tsz-dolgozó, gyári munkás, és nagyon sok párttag szülő gyereke járt az iskolába.

*E: Milyen családi ünnepek voltak?*

Cs. L.: Jellemzően a névnapozások voltak a legkiemelkedőbb családi ünnepek és a nagyobb baráti összejövetelekre alkalmat adó időpontok. Aztán a május elsejékre emlékszem, mint kötelező rendezvényekre, amikor apám brigádjával ki kellett menni felvonulni. De ezt gyerekként hallatlanul élveztem. Rengeteg fiatal szaladgált a vurstliban, jópofa spicces felnőttek, és buli reggeltől estig. Tehát körhinta, céllövölde, virsli evés. Középiszkolásként meg ekkor lehetett a legeredményesebben csajozni, versenyt lőni a céllövöldében stb. Gyakran a már említett Jóska bácsi mondta a beszédet a szomszédból, akinek persze nem kellett mikrofon, mikor a promenádra kiállt, olyan érces hangja volt, hogy betöltötte a teret. Sorolta a különféle gyárak eredményeit, hogy hol teljesítették túl a tervet. Az egész elképesztően szurreálisnak tűnt. Vidám május elsejék, ingyen virslik az egyik oldalon, másrészt meg tudtuk, hogy hazugság és diktatúra van mögötte a másik oldalon.

*E: Hogy érezte magát az általános iskolában?*

Cs. L.: Az alsó tagozathoz inkább negatív élmények kötnek. 12–13 éves koromban lendültem át egy visszahúzódó, könyvmoly, sokat olvasó kislányból – aki például könyvtár szakkörre járt, csupa lánnyal együtt – a ló másik oldalára. Hirtelen géppel felnyírt, zselézett frizurám lett, érdekelni kezdtek a lányok, beiratkoztam evezni, lefogytam, megnőttem, sportos, társasági sráccá váltam. Időközben közéleti emberré is kinőttem magam. A gimnáziumban már lapot alapítottam, valódi diákújságot.

*E: És az általánosban?*

Cs. L.: Jólesett, hogy az általános iskolában nagyon tiszteltek azért, hogy sokat olvasok. Én voltam a legjobb fogalmazó az osztályban, mindig felolvasták az aktuális írásaimat, de mondjuk az iskolai verekedésekben már nem tudtam részt venni. Ott mindig én húztam a rövidebbet, inkább elmenekültem. Hetedik-nyolcadikra ez hirtelen megváltozott, akkor már nem mertek velem szemben kiállni. Olyan érzésem volt, mintha a Gumi Tarzan című gyermekregény életre kelt volna. A kamaszkor megváltás volt számomra.

*E: Megváltozott a viszonya a tanárokhoz is?*

Cs. L.: Megmaradtam jó tanulóknak, de például a reáltárgyakra már kevésbé figyeltem, a biológia, kémia alig kötött le, a történelem kezdett el intenzíven érdekelni. Már nem csak ifjúsági kalandregényeket olvastam, hanem próbáltam kapcsolódni a politikához is.



A rendszerváltás alatt a román forradalom volt az a bombasztikus élmény, amikor magával ragadott a gépszíj.

*E: Ezzel hogy találkozott?*

Cs. L.: Akkor voltam elsős gimnáziumi tanuló, és történelemórát tartottunk. Borzasztóan érdekelt a történelem, kivettem a fél városi könyvtárat, végigolvasni persze nem tudtam mindent. Emlékszem, hogy ezen az órán azt kérte a történelemtanárnok, hogy említsünk legalább egy olyan nevet a jelen közéleti szereplői közül, akit tisztelnek az emberek. És akkor egy lány bekiabálta Tőkés László nevét. Mindenki egyetértett abban, hogy talán ő az egyetlen, akiről ez akkor elmondható volt. Akkor következett be a forradalom, azokban a napokban, ráirányult a figyelmünk. Kimentünk, mécsest gyűjtöttünk az aradi vértanúk emlékművénel Karácsony másnapján, és lestük az eseményeket. Ettől kezdődően kóstolgattam bele a helyi politikába, csaknem valamennyi bajai pártszervezet háza táján megfordultam barátaimmal. 1990 tavaszán az idősebb, negyedikes gimisek közül már többen „rákaptak” a Fideszre, az MDF-re, és az SzDSz-re. Én gólyaként a farmerdzsekimre mindegyik ellenzéki párt jelvényét kitettem. Egymás mellett a Fidesz, az MDF, az SzDSz, a Kisgazdapárt... Egyedül az MSzP nem, akkor ez érthető volt.

*E: A négy párt közül melyikhez állt legközelebb?*

Cs. L.: Először abszolút az SzDSz-hez, amelyik a legszimpatikusabbnak tűnt, meg a Fideszhez persze. És amikor anyukámék megkérdezték, hogy kire szavazzanak, határozottan azt mondtam, hogy az SzDSz-re. Bár én talán a Fideszre voksoltam volna, mert fiatal, liberális, nyugatos pártnak láttam, a szabadelvűség képviselőjének. De végül is az MDF nyert, és színre lépett Antall József, akinek a politikai gondolkodása váratlanul vonzani kezdett. Stratégaként jelent meg, nagyon céltudatos államférfinak mutatta magát. És én akkor még alig tudtam különbséget tenni jobb- és baloldal között. Úgy tűnt, hogy a parlamentnek szán főszerepet a politikában, s hogy határozott elképzelései vannak az alkotmányos berendezkedésről. A szabadság zálogának tűnt, hogy nagyon merev határvonalat húzott az előző rendszer és az új közé. Sokat jártam az MDF helyi ifjúsági szervezetének összejöveteleire is 90 késő tavaszán. De aztán a taxisblokádnál, amikor elkezdtem falni a napi- és hetilapokat, már tudtam, hogy ez nem az én utam, és visszatért eredeti vonzódásom a liberális pártok iránt.

*E: Mi volt az, ami az MDF-ben nem tetszett?*

Cs. L.: Gazdaságpolitikailag dilettánsnak, stílusát tekintve pedig gőgösnek láttam az MDF-kormányt. A taxisblokádot a tévé közvetítette reggeltől estig, én is kimentem a taxisokhoz nézelődni, izgatott a dolog. Bár a szüleim például óva intettek tőle, mondták, hogy így kezdődött 56 is, tehát bennük megmaradt az a gondolkodás, hogy nem szabad beleártani magunkat a politikába...

*E: Baján is volt taxisblokád?*

Cs. L.: Igen, ott is volt, és borzasztóan érdekelt, hogy most mi lesz. Megint forradalmi hangulat lett úrrá rajtunk, rátapadtunk a hírekre, a televízióra. Emlékszem, hogy az egyetlen racionálisan gondolkodó embernek az akkori garnitúrából Palotás János tűnt, aki képesnek látszott kezelni ezt a krízist, miközben mögötte szerencsétlenkedett a kormány. Leszámítva mondjuk a pizsamás interjút, ami üdítő kivétel volt. Ennek ellenére itt végleg leszámoltam az antalli illúzióval.

*E: Az MDF-hez való kötődés gyakorlatilag mit jelentett?*

Cs. L.: Két-három hónapig eljártam az IDF összejöveteleire, de jóban voltam a másik oldallal is, tehát ez nem okozott gondot. Egy éles szóváltásnál, az első szekértábor-élményenél azonban elment a kedvem az egésztől.

*E: Térjünk rá a középiskolára. Hogyan alakult nyolcadik után a pályaválasztása, iskolaválasztása?*

*Cs. L.:* Felvettek a bajai III. Béla Gimnáziumba, ami akkor is egy elit vidéki középiskolának számított. A gimnáziumi osztályfőnököm egy fiatal reformer tanár lett – matek-angol tagozatos osztályba jártam –, matematikát és fizikát tanított, komoly, hivatástudattal rendelkező, újíto szellemű, kísérletező kedvű tanár volt, aki elsősorban gondolkodni, az összefüggéseket látni tanított minket. Kaptunk régivágású, nagy műveltségű történelemtanárt is, és egy remek, szuggesztív előadó, elemző, gondolkodásra tanító fiatal irodalomtanárt. Ez a három pedagógus együtt határozta meg a gimnáziumi éveket, formálták gondolkodásunkat, s nagy hatást gyakoroltak, nemcsak rám, hanem sok más társamra is. Egykori osztályfőnököm most közoktatási helyettes államtitkár, Sipos János a neve. Meglepődtem, amikor megtudtam, hogy Magyar Bálint őt kérte fel. Kiderült, hogy miután elbballagtunk ő még mélyebben beásta magát a neveléstudományokba, komoly szakértővé vált, s most így ő viheti a közoktatási reformot, aminek én nagyon örülök. A gimnáziumi élmények alakították legerősebben személyiségemet, és legboldogabb éveimnek is ezeket tartom. Az osztályfőnökünk nagyon sokat foglalkozott közösségteremtéssel, ügyelt a kohézióra, arra, hogy egy csapat legyünk, és erősen motivált mindenkit arra, hogy továbbtanuljon. Az első és legfontosabb szempont az volt, hogy sikeres felvételit tegyünk, hogy mindenki a képességeinek megfelelő egyetemre-főiskolára tudjon beiratkozni. Ebben nagyon céltudatos volt, és minket is azzá tett. Én korán kiválasztottam, hogy az állam- és jogtudományi karra kívánok menni, bár nem a jog-, hanem az „államtudomány” része érdekelt, tehát amiről azt véltem, hogy a politika háttere.

*E: Milyen volt a társaság, az osztálytársak, barátok, haverok?*

*Cs. L.:* Igazi színes egyéniségek, óriási fazonok, de persze akadtak különcök is. Volt őt nagyon jó barátom, akikkel ugyanolyan jó csapatot alkottunk, mint a régiekkel az általános iskolás évek alatt az utcában. Sülve-főve együtt voltunk. Együtt hajtottuk a lányokat, együtt fociztunk, együtt mentünk bulizni, és együtt maradtunk bent a gimnáziumban minden hétköznapi sokszor este kilencig. Élveztük az együttlétet meg az iskolát. Igazi második otthon volt ez a sulis, nagyon kellemes helyszín. Emellett a városi társadalmi élet egyik központja volt 89 és 93 között. Progresszív tanárai voltak, akik városszerte ismertnek számítottak, és meghatározóak voltak a város közéletében.

*E: Gondolom a tanárok azért cserélődtek...*

*Cs. L.:* A mi négy évünk alatt nem. Volt egy iskolairányító garnitúra, amelynek a tagjai olyan 55–65 év közötti urak voltak. Belőlük állt az általunk csak arisztokratikusnak titulált iskolavezetés. És voltak a minket tanító fiatal tanárok, köztük az osztályfőnököm is, akik a változtatás szellemét, a liberális gondolkodást, egy új stílust képviseltek mind a tanításban, mind a diákokkal való viszonyrendszerükben, mind az iskolai programokban. Mi meg szurkoltunk nekik. Tehát ez közel hozott minket egymáshoz a helyenként konzervatívnak tűnő iskolavezetéssel szemben. Ilyen értelemben volt egy egymásrautaltság köztünk. Az is jellemző, hogy az osztályfőnököm lett az új igazgató 95-ben, mikor a régiek elmentek. Tehát ennek az új szellemű csapatnak ő lett a vezéralakja, és onnan jött fel államtitkárnak 2002-ben. 89 és 91 között egy korábban nem tapasztalt eufória uralta a légkört, az iskolát, a várost, és mindent. Az új tavasz, a rendszerváltás szele körbelengte a családokat, az iskolai közösségeket, az egész várost. Fantasztikus életérzés, amit lehet, hogy most túlbecsülök, de mindenképpen a meghatározója volt akkori napjainknak. Mindenki tele volt várakozással, megkönnyebbüléssel, hogy vége van a diktatórikus idő-



szaknak, új, jobb kor köszönt ránk. Pezsgett a város, rengeteg helyi tüntetést, demonstrációt tartottak. A pártok összeálltak, és minden létező negatívum ellen tüntettek – pl. az ellen, hogy bementek az orosz csapatok Vilniusba, aminek nem sok gyakorlati köze volt hazánkhoz. De ilyen szimbolikus, áthallásos témákban is képesek voltak közösségi rendezvényekre menni az emberek. Mi pedig ott voltunk valamennyin. Azokban az időkben szokásos volt, hogy mondjuk szerda este nem haza megyek, hanem megnézem a tüntetést, vagy elmegyek egy politikai rendezvényre. Nagy tömegek verődtek össze.

*E: Csak a városban voltak ilyenek, vagy az iskolában is?*

*Cs. L.:* Csak a városban, az iskolát nem uralta a pártpolitika. Kisarkítva úgy festett, hogy majd mindenki szimpatizál a rendszerváltó pártokkal, s nem volt ilyen, hogy jobb meg baloldal. Nekem az is meglepetés volt, hogy az osztályfőnökömről később kiderült, hogy jóban van a mi köreinkkel. Mindig konzervatívabbnak hittem őt, bár a pedagógiában tényleg a liberális reformszellemet képviselte. Tehát nem volt pártoskodás, hogy mondjuk a magyartanár MDF-es lett volna, és fújta volna az SzDSz-es matektanárra. Szó sem volt ilyesmiről. Mi, '74–76-osok voltunk a demográfiai csúcs, és emiatt 3–4 osztály helyett 5–6 indult egy évfolyamon. Belaktuk az iskolát, egy új szárnyat is kapott a gimnázium. Volt még egy nagyon jellemző modernista beütésű konfliktus, amikor a ciszterci rend vissza akarta venni az iskolát. Egységfront alakult ki a tanárok és a diákok között abban, hogy „nem adjuk oda” az ismeretlen atyáknak, akikről úgy véltük, hogy egy anakronisztikus világot képviselnek. Eljártunk ugyan hittanra, mert szerveztek nekünk órákat a ciszterci atyák, de a gimnáziumot nem akartuk, hogy átvegyék, mert féltettük a szabad szellemiségét és leginkább tanárainkat, akik nem vállalták volna tovább a munkát.

*E: Gimnazista korában járt hittanra?*

*Cs. L.:* Eljártam hittanórákra. Egy ciszterci szerzetes, Keve atya tartotta, akivel én személyesen nagyon jó viszonyt ápoltam, mert alapítottam egy gimnáziumi újságot, és több alkalommal interjút készítettem vele. Meg érdekelt is a dolog. Szerveztek egy délutáni szemináriumot, amire az egész évfolyam eljárhatott. Komolyan vettük, mert érdekelt minket. Kíváncsi voltam a Bibliára, tudtam, hogy ez az általános műveltség legfontosabb eleme. Ettől még nem kezdtem templomba járni, de nemes dolognak tartottam, hogy hittant hallgatok. Nem bizonyult túl népszerűnek, száz emberből jó, ha tizenöt maradt a kurzus végére. A fenntartói konfliktus is itt dőlt el, miután kiderült, hogy mentalitásuk, életfelfogásuk, kommunikációs stílusuk gyökeresen eltér tanárainkétól.

*E: Milyen lapot alapított a gimnáziumban?*

*Cs. L.:* Nagyon vonzott az újságírás, a média. 15–16 évesen lettem diákújságíró. Kitaláltam és megszerveztem a Bélap című újság kiadását, amely a III. Béla Gimnázium lapja volt, és hamarosan sikerrel toboroztam egy jó írógárdát is hozzá. Ezt követően elkezdtem dolgozni a városi hetilapnak, majd egy magán-televíziónak is, amit nagy előrelépésként éltem meg, mert kinyílt előttem a világ általa. Simpson motorral, majd egy kis lila FIAT 500-as kocsival jártam a várost, vettem egy diktafont, és interjúkat próbáltam készíteni érdekesebbnél érdekesebb személyekkel. Ezzel teltek a délutánjaim, amikor nem a barátaimmal lógtam, és még egy kis pénzt is kaptam érte, egy-kétezer forintot egy-egy cikkért. Volt olyan is, hogy publicisztikát írtam, például a nemzettudatról a helyi lapba. És pozitív kritikákat kaptam, nemcsak a szerkesztőségi társaimtól, hanem másoktól is. Kedden lapzártakor, amikor rendszerint halászlével zártuk a munkát, órákig csevegtünk, s közben rengeteg fogást, sok anekdotát lestem el az újságíróktól. A szerkesztőség igazi szellemi műhely volt, több irodalmi műfaj képviselői verődtek össze benne. Motivált,



hogya a saját írásaim is megjelenhettek a város ismert értelmiségei, tollforgatói mellett. Ezt aztán két évig műveltem, az érettségi vizsgáig.

*E: Az interjúk neves személyiségekkel készültek?*

Cs. L.: Igen. Például emlékszem, hogy Bauer Tamás megjelent a városban, és megkért a főszerkesztő, hogy készítsek vele interjút. Megkérdeztem, hogy ki az a Bauer Tamás? Valami közgazdász – mondta. És akkor a Bauerrel megjelent egy nagy interjúm. De ugyanígy Orbán Viktorral. Vagy 18 évesen csináltam egy nagyobb lélegzetvételű interjút Fodor Gáborral is. Ezek mind megjelenhettek. A másik a publicisztika volt. Ha valami ünnep volt, akkor engem kért meg a főszerkesztő, hogy mondjuk október 23-ról, írjak, mint ifjanc, hogy én hogy látom. És akkor címlapon jelent meg a cikkem a városi hetilapban, ami pokoli jó érzés volt magamfajta amatőrnek. Kétszer is kitüntettek az ún. Gondán Felicián-díjjal, amit a jó tollú magyarosok kaphattak meg.

*E: Közben ez a gimnáziumi lap is megmaradt?*

Cs. L.: Igen, közben azt is szerkesztettem-menedzseltem, havonta-kéthavonta jelent meg. Szerző volt benne például a magyartanárom is. Magát a lapot is kitüntették, és a mai napig létezik is. A gimnáziumomban, és a jogi karon is oroszlánrészt vállaltam egy-egy lap alapításában, és mindkettő továbbélt, ugyanazon a néven.

*E: Azt mondta, hogy ezekben az időkben eufórikus hangulat volt a városban, a családokban... A maga családjában ez hogy jelentkezett?*

Cs. L.: Apám nagyon erős dohányos volt, ám a rendszerváltásra tekintettel 1990. május 1-jén lerakta a portis dobozt, és azóta sem szívott el egy szálát sem. Alkoholt sem iszik azóta, egy kortyot sem. Neki ez szimbolikus jelentőségű, fontos tett volt. Új világ jön, vége a kommunizmusnak – azt hiszem, valami ilyesmit jegyzett meg. Aztán jött a nagy csalódás, amikor bezártak a gyárak, és a város fele munkanélküli lett. A legtöbb családban megjelent a munkanélküliség. Na, akkor szűnt meg az eufória, s csattant el az első kijózanító pofon.

*E: Baján milyenek voltak a választási eredmények 90-ben, melyik párt jött ki győztesen?*

Cs. L.: Az országgyűlési képviselői pozíciót az SzDSz jelöltje nyerte el, masszív többséget szerezve, az önkormányzati választásokon pedig az MDF győzedelmeskedett. Nem értettem, hogy miért pont fordítva zajlott, mint az országos folyamatok. Megnyerőbbnek tűnt a liberális polgármesterjelölt, ám mégis a Fórum nyert. Talán azért, mert jobban megszervezték a kampányt, ügyesebb volt a jobboldal.

*E: Azt, hogy maga aktivizálódott, hogyan fogadták a szülei?*

Cs. L.: Nem elleneztek, jöllehet elnéző mosollyal fogadták, hogy na, a kis naiv, majd rájön, hogy semmi értelme. Céloztak rá, hogy olyan igazságtalan a világ, hogy nem érdemes közéleti szerepet vállalni, és mások érdekeiért kiállni, mert ráfaragok. A belső indítatósomat talán az acélozta meg, hogy megint szembe kellett szállnom velük. Hogy fontos volt nekik megmutatni, hogy igenis lehet segíteni az embereken. Nemrégiben úgy hozta a vak véletlen, hogy egy idősebb barátommal Érden, ahol alpolgármester vagyok, egy néninek talán az életét mentettük meg. Szörnyű körülmények között betegen és egyedül élt egy asszony. Miután betelefonáltak, azonnal kimentem, beültettük a kocsiba, elvittük a szociális ellátó intézményekhez, s szereztem neki helyet az idősök otthonában, a kórházi kezelésnek köszönhetően a meggyógyulhatott. Az ilyenek konkrét esetek miatt már érdemes volt belevágni. Anyám nevelésére vezetem vissza, hogy az egyszerű emberekkel is pont ugyanúgy bánok, mint mondjuk a cégvezetőkkel. Talán mert egy kicsit szüleim egykori helyzetét is látom bennük, a védtelen kispolgáret. A liberalizmus szá-



momra a kisember védelmét is jelenti az állammal, a hatalmasságokkal, vagy éppen az önkényeskedő tőkessel szemben. Ezt a politikai felfogást pedig Göncz Árpád testesíti meg számomra leginkább.

*E: Melyik egyetemen tanult tovább?*

Cs. L.: A jogot választottam, de ha lett volna magyar politikusképző főiskola vagy egyetem, természetesen oda adtam volna be a jelentkezésemet. Láttam, hogy a jogászoknak mind a helyi, mind az országos politikában kitüntetett szerepük van. Ilyen volt akkoriban Tölgyessy Péter vagy Kónya Imre, és Baján is jogász végzettségű volt a legtöbb rátermett helyi politikus. Úgyhogy ez nagyon tudatos választás volt, készültem rá, s majdnem maximális pontot is kaptam a felvételin. Szegedre jelentkeztem, mert irodalomrajongó voltam, s József Attila, Juhász Gyula kijelölte az utat. Másrészt azt gondoltam, hogy azért is Szeged, és nem Pécs – a bajaiak többsége Pécsre ment –, mert ott élénkebb a közélet, és már korán elkezdhetek politikával foglalkozni. Akár így is lehetett volna, mert egy csoportba kerültem Újhelyi Istvánnal, aki később a Fiatal Baloldal elnöke lett, és már egyetemistaként kezdett politizálni a BIT-ben, s engem is kapacitált – eredménytelenül – a helyi szervezetbe. '93 őszén jelentkeztem az MTV Szegedi Körzeti Stúdiójába szerkesztő-riporternek. A portán rögtön elmondták, hogy így az utcáról nem vesznek fel, de éppen most hirdetnek egy „riporter kerestetik”-versenyt, ha lennék szíves ott próbálkozni. Diákújságíró voltam, jelentkeztem, és egy válogatóverseny alapján bekerültem a legjobb hat közé. Felvettek gyakornoknak, és még egy külön képzésre is eljárhattam, amit Horváth Ádám vezetett. Úgyhogy elkezdtem dolgoztatni a Magyar Televízió Szegedi Körzeti Stúdiójában, és akkor egy pillanatra azt gondoltam, hogy talán mégis a média az igazi választás, ezzel ki tudom egészíteni az ösztöndíjamat is, tudok keresni. De valahol monoton dolognak tűnt. Másrészt megismerkedtem Pécssett a leendő barátnőmmel, mert átjártam gimis barátaimhoz, és láttam, hogy ott mennyivel pulzálóbb a helyi közélet. Volt egy fiatal értelmiségi klub, amelynek a vezetője egy politológia-tanár volt. Szegeden ezzel szemben kevés élmény várt rám az egyetemi közéletben, illetve a kollégiumi világban. Vettem egy nagy levegőt, megcsináltam jól a vizsgáimat, átjelentkeztem Pécsre, és belevetettem magam a helyi egyetemi közéletbe. Évfolyamképviselő, kulturális titkár, hallgatói önkormányzati vezető lettem. Ismét alapítottam társaimmal egy lapot, *Expressis Verbis* néven a jogi karon, ami azóta egy profi újsággá nőtte ki magát. Csináltam egy egyetemi talk show-t, közéleti fórum műsort, amelynek „Deákné Vászna” volt a neve, és ezen a magyar politikai élet majd mindegyik jelentős figuráját vendégül láttam. Ez egyetemi közönség előtt zajlott, hol előadótermekben, ha éppen be tudtunk csúszni, hol kollégiumi ebédlőkben, és műsoronként 100–300 fős közönséget vonzott. Ott volt vendéggént Békesi László, *horribile dictu* Csurka István, Magyar Bálint, Boross Péter, Pethő Iván, Orbán Viktor, Torgyán József. Tehát végigzongoráztuk a pártokat, mindenkit módomban állt személyesen megismerni. Ebből aztán rövid időre műsor is lett a Pécs TV-ben. Nagyon intenzív négy évet töltöttem a pécsi jogi egyetem és a város közéletében. Időközben „átvettem” a helyi Fiatal Értelmiségi Klubot, elnökévé választottak, és ott is sikeres, hasznos rendezvényeket szerveztünk barátaimmal.

*E: Ideológiailag hol tartott akkor?*

Cs. L.: Szociál-liberálisnak vallottam magam, és már sokkal könnyebb volt a választás. Volt egy rém avitt MSZP, Horn Gyulával, aki egy huszonéves egyetemistától nagyon távol állt. Volt egy teljesen szétbomlott, anakronisztikus jobboldal az MDF nyomain. Akkor még a Fideszről nem lehetett tudni, hogy hova megy, egyrészt, hogy eltűnik-e, aztán, hogy ma-

rad-e liberális. Tartósnak bizonyult kirándulásuk a jobboldalra számomra vállalhatatlan volt. Akkor még nem volt jellemző az a megosztottság a politizáló egyetemistákra, mint ami 2000 után kialakult, ezért a pártpolitika nem is volt gyakori beszédtema.

*E: Ki volt szimpatikus akkor a politikusok közül?*

Cs. L.: Talán nem véletlenül, a liberálisok. A talk show vendégei közül egyértelműen Fodor Gábor és Pető Iván. Emlékszem, amikor Pető megjelent sportzakóban és kockás ingben, helyből magával ragadta a közönséget hűvös humorú, underground-os fellépésével. Lovasi András volt a meglepetésvendég hozzá, ketten együtt egy igen emlékezetes estét hoztak össze. A barátnőim odavoltak Petőért, akinek akkor volt a fénykora, pártelnök volt, és rendkívül szimpatikus volt benne, ahogy egy kicsit felülről nézte a politika bárdolatlanságait és napi esendőségeit. Fanyar értelmiségi attitűdöt képviselt, ami egy 68-as feeling-el párosult. Ugyanez a szimpátia jött le Fodor Gáborról, aki a fiatalága és közvetlensége miatt talán még közelebb állt hozzánk. Egyébként Orbán Viktorral is készítettem egy beszélgetős műsort, aki akkor még egészen más arcát mutatta. Tegezte a közönséget, sokat kérdeztük őt, jó válaszokat adott, kommunikációja abszolút mentes volt a nép-nemzeti sallangoktól. Tehát még átjárhatók voltak a határok az SzDSz és a Fidesz között az egyetemisták szemében. Nem tűntek jelentősnek a különbségek.

*E: Amikor közeledett az egyetem befejezése, mit gondolt, merre fog elmenni? Milyen tervei, elképzelései voltak?*

Cs. L.: Nem volt semmiféle közvetlen kötődésem a pártpolitikához. Azt gondoltam, hogy valószínűleg leteszem az ügyvédi szakvizsgát, és majd nyitok egy ügyvédi irodát, de nem Pécsen, mert rendkívül nehéz volt vidéken megélni jogászként, ha az embernek nem ott élt a családja, és nem volt meg a kapcsolatrendszere. 35–40 éves koromban meg majd beszállok egy liberális párthoz politizálni, terveztem a jövőt. Aztán mégis a média mellett döntöttem. Pestre jöttem fel dolgozni, mert volt egy üres hely az ORTT-nél, a médiához, ami egy ismerősön keresztül adódott. Azt gondoltam, hogy ez egyszerre jog, egyszerre média, ezt érdemes kipróbálni.

*E: Milyen munka volt ez?*

Cs. L.: Jogi referense voltam a monitoring osztálynak, én terjesztettem elő jogászként a testületnek elfogadásra az első tévéképernyő-elsötétítéseket. Hasznos fél év volt szakmailag, s közben megvethettem a lábam a fővárosban.

*E: Véletlen volt, hogy Budapestre jött dolgozni az egyetem után?*

Cs. L.: Nem, ez törvényszerű volt. Nem lehetett vidéken normális fizetéssel, normális álláshoz jutni. Egyenes út vezetett a fővárosba, mint az összes karriert dédelgető fiatal esetében. Az évfolyam fele feljött Pestre, most meg már a kétharmada itt van. Aztán 1999-ben jött egy másik állásajánlat. Fölvívott az egyetemi mentorom, közigazgatási jogász tanárom, egyébként SzDSz-szakértő, hogy van egy állásajánlat, egy közjogi méltóság mellett kabinetfőnöki teendőket kell ellátni. Kiderült, hogy Wekler Ferenc keresett magának az Országgyűlés alelnökeként egy fiatal jogászt. Mondta a tanár barátom, hogy jól gondoljam meg, mert az úr munkamániás, olyan mint egy katonatiszt, átlagon felüli szigorral, de a hely jó ugródeszka lehet, és megismerhetem a törvényhozást belülről. Bementem Weklerhez, aki olyan volt, amilyennek leírta; kikérdezett, aztán végül is megállapodtunk, engem választott, és elkezdtünk együtt dolgozni. Főnökömként nagyon korán megpróbált integrálni a pártba. Megkérdezte, hogy akarok-e indulni a 2002-es választásokon. Magamban maradtam még eredeti tervemnél, az ügyvédi egzisztencia megteremtésénél, de időközben megalakítottuk az Új Generációt, ami keresztülhúzta



minden jogászi szakmai számításomat. Wekleren keresztül megismertem az SzDSz-t, és nekem is szóltak, hogy indul az SzDSz ifjúsági szervezete, korábban nem volt ilyen, be kell lépni, ki kell próbálni. Mivel tudták, hogy korábban talk show-kat csináltam, engem kértek fel, hogy legyek az alakuló ülés moderátora. Emlékszem, hogy olyan 3–400 fiatal jött össze a Tímár utcában. Eleinte csak moderáltam a hozzászólásokat, aztán szép lassan elkapott a gépszíj. Miután az Új Generáció a kezdeti lendület után egy kicsit leült, létrejött a LIFT nevű szervezet, a Liberális Fiatalok Társasága, amelynek alelnöke lettem. Aztán amikor a Gusztos Pétert megismertem, aki Salgótarjánból jött Pestre, összehabarátkoztunk, és együtt kezdtük újjászervezni az Új Generációt, ez 2001 őszén volt. Péter után két éve, hogy én töltöm be az elnöki funkciót az Új Generációban. Közben sikerült a bravúr, hogy mind a ketten bejutottunk az SzDSz ügyvivői testületébe. Rájöttünk arra, hogy nekünk fiataloknak érdemes összefogni a „nagyokkal” szemben, így könnyebben tudunk pozíciókat elérni. Előtte, valamikor 2000 tájékán, vettem egy nagy levegőt, és amikor az Új Generáció leült, és én még nem viseltem semmiféle tisztséget, akkor azt mondtam, hogy nem kockáztatom az egzisztenciámat. Éppen akkor alakult át a politikai kultúra, jött létre az új, nagy törésvonal. Nem biztos, hogy kell ez nekem. Kaptam egy jó ajánlatot egy ügyvédi irodától, amely sajtóperekkel foglalkozik – egy neves médiavállalat mellett működő irodáról van szó –, és kimentem oda dolgozni egy évre ügyvédjelöltként. Ismét Wekler hívott vissza 2000 végén – Demszky akkor lett pártelnök –, hogy jöjjenek be az SzDSz-székházba pártigazgató-helyettesnek. Ekkor kellett először „főnökként” viselkednem, több mint egy tucat embernek lettem a közvetlen munkaadója. Közel egy évig dolgoztam bent az apparátusban. Ez hozott vissza az SzDSz-hez, a politikához, és itt talált meg az Új Generáció újjászervezésének ötlete is.

*E: Milyen tervei vannak? Mit szeretne elérni a politikai pályán?*

*Cs. L.:* A legközelebbi tervem az, hogy a március 19-i küldöttgyűlésen ismét ügyvivő legyek. Ez persze nem önmagáért való dolog, mert ez a pártnak a legfelső vezetése, felelősséggel jár. Szeretnék a 2006-os választásokon végre a Parlamentbe jutni. De nagyon izgat az önkormányzati munka is, tehát amit most csinálók Érden. Ez azzal járt, hogy megismertem egy város irányításának minden csínját-bínját, a csatornázástól kezdve, az oktatási rendszeren át, az útépitésig, a környezetvédelemig, az egészségügyig. Irtó sokat tanultam ez alatt a két év alatt, nagy szakmai, vezetési és emberi tapasztalatra tettem szert, s remélem, hogy a városomnak, az itt élőknek is hasznára voltam.

*E: Hogy került Erdre?*

*Cs. L.:* Kalandvágyból mentem ki. Üres volt a választókerület. Volt egy nagyon kicsi lakásom Pesten, azt eladtam, felvettem hozzá hitelt, és vettem egy régi, sátortetős házat, ami Érden nagyon olcsó volt. Bevállaltam az SzDSz-es képviselőjelöltséget, és jó eredményt értem el. Harmadik lettem, 8 százalékkal, és teljesen evidens volt, hogy ősszel folytatjuk az önkormányzatot. Az MSzP-vel kötöttünk egy jó megállapodást, együtt indultunk, és az alpolgármestert az SzDSz delegálhatta. Így lettem Érden önkormányzati vezető. Pusztán azon gondolkodtam, hogy főállásban csináljam-e vagy sem. Nagy kihívásnak tűnt. Olyan, mint egy budapesti kerület, de mégis külön nagyváros, 60 ezer ember – a megyei jogú rangot talán most fogjuk megkapni. Ugyanakkor ez egy olyan város, ami Európa legnagyobb faluja volt korábban, rossz az infrastruktúra, kiépítetlen a belváros stb. Tehát kreatív a munka, nekünk kell „kitalálni” a várost, szinte előről kell kezdeni mindent. Úgy hogy elvállaltam, kalandvágyból is meg tudásvágyból is, meg felelősségtudattól is hajtva – főállásban. Kissé nyomaszt persze, hogy ezt a három funkciót nehéz

egyszerre betölteni: SzDSz-ügyvivő, az Új Generáció elnöke és Érd alpolgármestere. De eddig mégis úgy érzem, hogy ezek a tisztségek egymást erősítették. A nagy álmom egy nagyvárosi polgármesterség úgy 40 éves koromra. Az volna az igazi. A konkrét operatív munka, amikor a napi döntésekkel ügyeket lehet rögtön eldönteni. Egy kormányzati pozíció kevésbé izgatna, sokkal inkább ez. Tanulok tovább, hogy alkalmassá váljak rá, ha az élet úgy hozza, vagy ha eljön az ideje. Hál' Istennek, nagyon jó politikai iskolám van, jó terepen mozoghatok.

*E: Még egy magánjellegű kérdést szeretnék feltenni, a párválasztással kapcsolatosan...*

*Cs. L.:* Ez abszolút aktuális, mert május 15-én lesz az esküvőm.

*E: És a leendő felesége milyen családból származik?*

*Cs. L.:* Lelkesen szoktuk emlegetni Gigivel, hogy a „mozgalomban” jöttünk össze. A Liberális Fiatalok Társaságának egyik rendezvényén ismerkedtünk meg. Ő ráadásul politikus családba tartozik, mert Vásárhelyi Miklós unokája, aki az 56-os forradalom nagy alakja, a Nagy Imre-kormány sajtó főnöke, s egyúttal a pártom talán legbölcsebb alapítója, egykori politikaformálója. Apukája és az ő testvérei is ismert közéleti személyiségek. Úgyhogy náluk sok családi ebéd politizálásból is áll. Gigi általános iskolában tanít biológiát és kémiát. Irigylésre méltóan tiszta jellemű ember, amióta ismerem, csodálom, és szerelemmel szeretem őt.

*E: Beszéljünk még egy kicsit a pártról. Milyen frakciókat lát az SzDSz-ben, és milyen a viszonya ezekhez?*

*Cs. L.:* Ha muszáj áramlatokat leírni, akkor én három ilyet érzékelek, de nem biztos, hogy ezek mereven elkülönülnek. Van egyrészt a jelenlegi pártvezetés, ami a főszó. Van az egykori belső ellenzék, ami mára eléggé széthullott, tehát Fodor Gábor és köre, az elvi alapú politizálást favorizáló társasága, ha egy mondatban kell sommázní. Van egy nagyon érdekes formáció, a Demszky-vezette fővárosi SzDSz-frakció, ami egy kicsit „állam az államban”-ként működik nálunk. Most jóval kevesebb a konfliktusos helyzet, mint korábban. Volt egy nagyon éles szembenállás a Fodor Gábor vezette csapat és a pártvezetés között, de mára ez tompult. Ma a legtöbb tenni akaró politikust dinamizálási törekvések vezetnek. Sokat használt, hogy tavaly Fodor és Kuncze egymást erősítve inicializálta a miniszterelnök-cserét. Ott egy húrton pendült a társaság, csillapodtak az ellentétek. A kampány ismét jó hatást fog kifejteni, egységesen állunk fel 2006-ra.

*E: Mi az, amit maga a pártban másként csinálna?*

*Cs. L.:* Ami a párt célcsoportjait illeti, jóval nyitottabb lennék a rendszerváltás nemzedéke felé, egészen határozottan fordulnék a fiatalok irányába. Tehát fiatalos korosztályi üzeneteket fogalmaznék meg. Külsejében is fiatalos párttá tenném az SzDSz-t, új és új arcokat hoznék be. A 18–35 éves korosztály megszólítására nagy energiákat fordítanék. Itt jelentős tartalékokat látok. Nagyon örülök annak, hogy Kóka megjelenésével kapott egy friss lendületet a vállalkozói rétegek megnyerése, melyek mindig is meghatározóak voltak a párt szavazóbázisában. Ezen kívül kísérleteznék a zöld politikával, tehát erőteljesebben fordulnék a környezetvédelmi kérdések felé, és megpróbálnám olyan értelemben „bezöldíteni” az SzDSz-t, hogy ne jöhessen létre mellettünk egy olyan zöld párt, mint Németországban.

*E: Hogyan látja a 2006-os választások esélyeit az SzDSz szempontjából?*

*Cs. L.:* Hát, azt mondom, hogy a fák nem nőnek az égig. Gyurcsánytól nem kell megijednünk. Egyébként is úgy vettem észre, hogy megtaláltuk a jó választ az ő nevével fémjelzett jelenségre, tehát egy jóval liberálisabb, értékelvű kampányt kell folytatni. Az Új



Generáció pedig elsősorban a huszonévesek megszólításában kíván szerepet vállalni. Az utánunk jövő korosztályok számára a rendszerváltó nagy SzDSz még emlékképként sem sejlik fel, ilyen értelemben nincs nosztalgia-feeling-jük, viszont liberálisnak vallják magukat. Optimista vagyok, és azt mondom, hogy kitartó munkával, egy trendi kampánnyal összehozható egy jó, 8–10 százalékos eredmény.

*E: Még egyetlen kérdés. Ha tíz év múlva beszélgetnénk, akkor hogyan, milyen helyzetben szeretne beszélgetni?*

Cs. L.: Örülnék, ha egy olyan jó nevű politikusként beszélgethetnék Önnel, aki egy erős liberális párt képviselője, amelyiknek a parlamenti frakciója és vezetői dinamikusak, sikeresek, s ha kell, kiállnak elveikért. Szeretném, ha már egy olyan Magyarországon politizálnánk, ahol a társadalom meg a politika túllépett ezen a végletes kettéosztottságon, és ahol a politikusok azon törnek a fejüket, hogy az ország hogyan tudna élre törni az uniós versenyben. Tehát, nem egyszerűen a felzárkózással, hanem távolabbra mutató célokkal foglalkozhatnának. Egy lendületes, ám megállapodott, s önmagával is megelégedett liberális pártot szeretnék látni, amelyik olyan 10–15 százalék között mozog.

*E: Amiben maga hol van?*

Cs. L.: Mondjuk a meghatározó szereplők között.

*Az interjút Matern Éva készítette*

*„Én alulról építem a mozgalmat, amelynek alapvető célja a szemléletváltás”*

## Kertész Krisztián, az MSZP Budapesti Közgazdasági Tagozatának alelnöke

*Educatio: Kérlek, mutatkozz be.*

Kertész Krisztián: Gazdaságpolitika szakirányos PhD-hallgató vagyok, gazdaságpolitika főszakirányon, és európai integráció mellék-szakirányon végeztem el a Közgázt. Jelenleg a disszertációm írom, és azon kívül igyekszem egy gazdaságpolitika tankönyvet összehozni. A jövőben az egyetemen szeretnék tanítani, valamint az is a célom, hogy amiről írok – gazdaságpolitikai reformok –, az a valóságban is megvalósuljon, ezért folytam bele valamelyest a politikába is.

*E: Ezen kívül milyen ember Kertész Krisztián?*

K. K.: Kertész Krisztián egy 27 éves srác, aki úgy döntött, hogy szeretné a világot egy kicsit jobbá tenni, hivatásának él, kutatásokat folytat, és igyekszik a kutatásait minél szélesebb körben terjeszteni. Először természetesen a pártban, abban reménykedve, hogy a párt átveszi és előbb-utóbb programmá emeli az elképzelését, és akkor ebből egy jobb Magyarország fog kikerekedni. Kertész Krisztiánt éppen ezért sokan idealistának tartják.

*E: Miért fontos neked jobbá tenni a világot?*

K. K.: Bocsánat, a világ kicsit túl nagy, maradnék az országnál. Én a gazdaságpolitika oldaláról, tehát szakmailag szoktam nézni ezeket a dolgokat. Gyökeres gazdaságpolitikai váltásra van szükség. Mivel a globalizáció és az informatikai forradalom hatására megváltoztak a világgazdasági szerkezetek, ehhez alkalmazkodnunk kell, hogy az előnyöket ki tudjuk használni. Ez gyakorlatilag államháztartási reformot jelent, ami szakmai kérdés.

*E: Mikor kezdted úgy érezni, hogy változtatni, vagy segíteni akarsz?*